

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

Vlme, 1480

Prima pars

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Sermo

filij. vt ostenderet qd nō in virtute humana. sed in virtute dei
veniebat auertere gentium multitudinē. Si em̄ habitasset hieru-
salem que erat ciuitas sapientū. aut rome que potentia huma-
na supabat. dubitare aliquis possz qd nō virtute dei sed aut hu-
mana industria. aut potentia gentium facta esset auersio. Quar-
to ponit pphetas adimpletio: vt adimpleret quod dictuz est
per pphetas: tunc implet pphetia cū euenerit qd futurz esse pre-
dicit. ante em̄ aduentū quali vacua ē. sed implet ipsius rei veri-
tate. Nota qd ly vt nō tenet causalit sed secutiue qz pphetia nō
est causa euētus rei. sed ipsa res est causa pphetie. secutiū tñ est
hoc bonū ex adimplatione. qz nō apparuerunt pphete mēdaces
vñ eale. 35. Da mercedē dñe sustinentibz te. vt pphete tui fide-
les inueniant. ¶ Nota etiā qd dicit pphetas in plurali. qz
illud quod subiungit. nō ab vno tm̄. seu aliquibz. sed ab omni-
bus predictum fuit. qm̄ nazarenus vocabit. Nam isa. 11. fm̄ he-
braicā veritatē dicit. Egrediet virga de radice iesse. ⁊ de radice
eius nazarenus ascendet. Nota qd nazarenus sanctus vel vi-
dus seu floridus interpretat. De sanctitate aut̄ christi tota scri-
ptura plena est. ideo dan. gdiuit. qd ipse est sanctus sanctorū. ⁊
vnditione eius dicit in psal. Vngit te deus oleo letitię. de floriti-
one eius dicit in psal. refloruit caro mea. et itez. Super ipsum
efflorebūt sanctificatio mea. Itē nota qd ex quo christus dictus
est nazarenus. antiquitus omnes christiani dicebant nazareni.
sed apud anthiochiā mutato nomine dicti sunt christiani. ⁊c.

In festo epiphanię.
sermonis xviii

Prima pars

¶

Vm̄ natus esset ihesus in bethleem iude in diebz
herodis ⁊c. mat. 2. Aliqñ sic esse vidimus. qd qñ
to aliqui sunt p̄p̄inquoies sacris locis. tanto p̄-
griores sint ad ea visitanda. cū tamen sollicitate ab
extraneis requirant. Rei aut̄ euidentia sic esse de-
monstrat. qm̄ ad limina apostolorū petri et pauli pauca italico-
rum p̄fiscunt. cū tamen annuatim magna turba populorū ⁊
ultramontanis p̄tibz illuc accedat. Ecce itaqz ad veneranda
primordia christi nascentis de longinquis magi accesserunt. qz
ab oriente. isa. 60. Filij tui de longe venient. et tñ in quoz re-
gione natus est christus illuc contempserunt accedere. ymmo qd
crudelissimū est in morte infantis machinati sūt. De isto aut̄ ad-
uentu magorū et negligentia iudeorū in euangelio agit presen-
festiuitatē vbi tria tangunt. Primo magorū diligens inq̄sitio ⁊
soliata. Secdo iudeorū malig p̄turbatio et inq̄ ibi. audies aut̄

herodes. Tercio leta questi iuentio et deuota sibi qui cū audis-
sente regem. Circa primū tria facit. Primo exprimit saluationis
cētum exultabilē: Cū natus esset: de matre uirgine ineffabiliē
et iā tredecim dies a natiuitate eius effluxerant. Deinde ponit
nati nomen: hielus: qui saluator interpretat. non quicumq; er-
go natus. sed qui populū suū debebat saluū facere a peccatis eo-
rū. mat. 1. 7 qui uenturus erat princeps vniuersalis. eccle. 49. hō
natus est princeps fratꝝ. firmamentū gentis. rector firm. stabi-
li mentū populi. **B** Deinde ponit natiuitatis locū: in beth-
leem iude: iude addit ad differentiaz alterius bethleē que est in
galilea in tribu zabulon. Nota q; ista bethleē in qua natus est
christus pius dicta est effrata. sed ppter abundantia frugū tpe
boos et ruth dicta est postea bethleēz quod interpretat domus
panis. In ista aut ciuitate natus ē christus ut dicit lu. 2. ut oñ
deret se ex dauid carnē sumpsisse qui fuit bethleemites. et vlti-
rius q; panis uiuus angeloz est christus. qui de celo descendit
ideo in domo panis uoluit nasci. ceptus em fuit floridus et iō
in nazaret ceptus est. ortus aut eius est fructuosus ideo in do-
mo panis nascit. ortus eius pacificus q; morte ipsius reconci-
liati sumus deo. et ideo in uisione pacē hoc est in iherlm passus ē
C In dieb; herodis regis: q; anno regni eius. 3. Nota q; res-
gnū iudeoz interruptū fuit a captiuitate babilonis annis qua-
dringent. septuaginta quinq; et trib; mensib;. post hoc tps pi-
mus sibi regni iudeoz imposuit diadema aristobolus filius Jo-
hannis hircani. cuius pater fuit simon machabeus vltimus fili-
oz mathathie. Dic aristobolus adeo nequā fuit ut mrem ppa-
am in uinculis fame assumpsit. trib; minorib; suis fratrib; cu-
ea parit religat. antigonū etiaz fratē suū que plurimū dilige-
bat iussit interfici. Mortuus est aut cū vno regnasset anno quo
mortuo vxor eius. q; plem ex eo non susceperat. fratres mariti
solunt a uinculis maiorem natū scz alexandꝝ regem assūtuens.
iste secundū a se frēm interfecit q; regno aspirare videbat. tercia-
um aut coegit uiuere priuatū. hic pessimus fuit et odiosus po-
pulo. Regnauit aut. 38. annis et moriens regnū reliquit vxo-
ri noie salua que dū regnaret hircanū primogenitū pontificē
declarauit. Altez vero filiū scz aristobolū priuatū coegit uiue-
re. Mortua aut est mulier anno nono regni sui. qua mortua.
aristobolus a fratrē collegit exercitū 7 ipm deuidit tandē ea le-
ge in concordia redierūt ut aristobolus regnaret hircanus vero
esset pontifex post hoc pompeius hierosolimā ueniens captiuū
dixit aristobo. cū duob; filiis eius scz alexan. et anti. totidēq;

Sermo

filia facta est autem disensio inter pompeium cum senatu et iulium
cesarem sed vicit cesar et fugavit pompeium. misitque aristobolium
in siriā cum duobus cohortibus. facile putas per eum sibi subiugare
iudeā. sed astudiosis pompeii. veneno perit. Aristobolus occi-
ditur. et filius eius alexander a scipione secari percussus. quibus
mortuis antipatri gratia regnum iudeorum hyrcano concessum est
ita tamen ne rex vocaretur. cuius nepotem Mariagenē Herodes anti-
patri filius suscepit uxorem. amore cuius etiam se fecit circumdici
sed tamen eam postea fecit occidi. Tandem herodes amicitia Antio-
chii et quia affinis erat hyrcano per cesarem factus est rex in iu-
dea mortuo antonio. cum herodes negotia cesaris prudenter egis-
set. adiuncta sunt regno eius ydumea et regio Draconitidis to-
taque maritima. Vocatus est autem herodes ascalonita. non quod inde
fuerit natione. potest enim dici idumeus mater vero Cyprius nomine
nepotis fuit regis arabum. sed quod in ascalone domum regiam edificas-
verit. Ille post quinque reges supradictos quorum regnum longo
tempore a transmigratione babilonis. primo regnavit alienige-
na. cuius regni tertio anno natus est christus. Nota quod tres
causae affligant a sanctis quare natiuitas saluatoris describitur per
regem alienigenam prima secundum Rabanum quatenus ex ipsa descriptio-
ne innuat completam esse prophetiam illam. Gen. 49. Non auferet
septrum de iuda. et dux de femore eius etc. Secunda causa est secundum
Crisostomum. ut ostendatur completum esse tempus septuaginta hebdomada-
rum. de quo dicit. Daniel. 9. quod tunc vnguedus esset san-
ctus sanctorum. et vnguedus iudeorum cessaret. septuaginta hebdoma-
dae sunt hebdomade annorum. ut septem anni sint una hebdomada. et ideo septuaginta hebdomade annorum faciunt annos qua-
dringentos et nonaginta. qui numerus annorum completus erat
christo veniente. Tertia causa est secundum eundem Crisostomum. quia quoad
populus iudaicus erat sub regibus proprie gentis. mittebant ad il-
los prophetas. nunc vero subditis imperio gentium tamquam maiori
tribulationi oppressis. mittit illis saluator. Quinta causa quia re-
gno deficiente iudeorum christi regnum debebat initiari. Et secun-
do ponit magorum aduentus: ecce: quasi subito et ex impro-
visis: magi: quasi sapientia magni. Unde non quod chaldeorum lin-
gua qui graece dicuntur philosophi. Magi appellabantur. et
maxime qui stellarum cursibus euentus rerum indicant. unde isti
non tantum caldeorum lingua dicti sunt magi. quia sapientia
magni. sed a iudeis eodem vocabulo nominati sunt. quia ex
apparitione stelle regis ortum iudicauerunt. verum tempore
presenti et antiquitus etiam magus dicitur ab imagine. eo quod

prestigijs quibusdam apparere faciebant subito aliqua mirabilia. quales fuerunt sapientes pharaonis. de quibus dicitur exodi. 8. Q. multa similia moysi signa fecerunt. Est etiam sciendum q. isti magi tres fuerunt numero. Et erant reges in plaga orientali. et non soli venerunt. sed cum multo comitatu. vt dicit glo. Deinde ponit vnde venerunt: ab oriente: vbi scientia viget astrozum: venerunt: ad occidentem lucem ex virgine. Isa. 42. Vocat ab oriente iustum vt sequatur se. Deinde ponit vbi applicuerunt: hierosolimam: illuc enim ascenderunt tribus domini ad ascendendum nomini domini. ¶ Nota q. quatuor sunt cause quare isti hierosolimam venerunt. Prima. quia stellam quam viderant aut supra hanc erat ciuitatem. aut versus eam dirigebat aspectum. Secunda. quia intelligentes iudeorum regem esse natum. non nisi in ciuitate regia eum putauerunt esse querendum. Tercia causa. quia vt dicit glo. cum fuerant prope hierusalem. occultauit se stella. iter eorum dirigens et ideo coacti sunt ciuitatem ingredi prophetarum et sapientuz vt eorum discerent oculis q. occultato sidere inuestigare non poterant. Quarta causa vt confunderetur iudea que christuz agentibus sollicito ex quistum non querebat. Quinta causa s. m. glo. vt impleret illud Isa. 2. De sion exibit lex et verbum domini de hierusalem. Tercio ponitur mirabilis interrogatio. quo ad tria. Venerunt enim: dicentes vbi est: Ecce mirabilis questio q. de eo qui dicit. Celum et terram ego impleo. Diere. 23. Inquiratur vbi est. et possumus respondere quia iacet in presepio et fulget in celo qui natus est. Ecce secundum mirabile. quia de noua generatione illius queritur de quo dicitur. Ante lucifera genui te. et qui inenarrabiliter ab eterno patre indefinenter generatur: rex iudeorum: Ecce tertium mirabile. vt ille de quo dicitur. Regnabit super omnes gentes. Vnius tm. populi rex describatur. Et attende q. credebant forte isti magi inuenire mirabilia mundana scz matrem regis nati diademate fulgentem. regale palacium. pompam famulantium. cunctaq. regalia insignia. sed maius est miraculum dum ipsi pro certo eum crederunt esse regem. et viderunt sibi famulare celum. et tamen nihil secularis ambitionis reperierunt. sed in humili reposito tugurio. Vnde bern. Si rex est qui queritur. vbi aula regalis. stabulum vbi thronus. in presepio. vbi camera regalis. solius marie presentia. Et aug. dicit in sermone. Non erat huus regis etas seculi. cui adulatio humana seruiret. Non de membris purpura. non in capite diadema fulgebat. non pompa famulantium. non

Sermo

terroꝝ exercitatus. non glorioſior fama populozꝝ. ſatebat in preſepio puer octu reuens. exiguus corpore. deſpectibilis pauꝑtate.

¶ Nota qꝫ iſte regalis titulus quo chꝛiſtus dicit rex iudeozꝝ. ipſo etiam moriente deleri non potuit. vnde pilatus ſuper ſcripſit cauſam mortis in ligno crucis. ieſus nazarenus rex iudeozꝝ. Iſte autꝫ titulus ſemp fuit gentibꝫ approbatus. ſicut magiſ et pilato. ſed iudei hoc audito turbationem habuerunt ſicut dꝫ hoc chꝛiſtum aculauerunt. Jo. 19. Item huic titulo renunciauerunt. Jo. 19. Non habemus regem niſi ceſarem. Ite hunc tituluꝫ publicari prohibuerunt. Jo. eodꝫ. c. Noli ſcribere rex iudeozꝝ. ſed quia ipſe dixit rex ſum iudeozꝝ. Ite huic titulo inſultauerunt dicentes. Si rex iſrahel eſt deſcendat nunc de cruce. Completuꝫ eſt emꝫ in eis illud quod dixit dꝫs ad ſamuelem. Abiecerunt me. ne regnem ſuper eos. et ideo cuꝫ primo eſſent populꝫ eius. et oues paſcue eius. quia negauerunt eum. vagantꝫ abſqꝫ domino eius. dani. 9. Non erit eius populꝫ qui negaturus eſt euꝫ

¶ Quarto ponit cauſa aduentus in dꝫtatiua: vidimus enim ſtellam eius: eius ſcꝫ qui ſecit illam que et ſuum lux noua deſmoel ſtrabat opificem. Baruch. 3. Stelle luxerunt et cuꝫ iocunditate qui ſecit illas: in oriente: qꝫ potest intelligi duobꝫ modis. Vno modo qꝫ ipſi exiſtentes in oriente viderunt ſtellarꝫ: non quidem in oriente ſed ſup iudeam exiſtente. Iſto modo intelligitꝫ qꝫ ipſi exiſtentes in oriente ſtellam viderint ex cuiꝫ aspectu cognouerunt in iudea nati eſſe chꝛiſtuꝫ. Nota qꝫ iſta ſtella differebat ab aliis duodecim modis. Primo in ſubſtantia. qꝫ aliarum ſtellarum materia eſt celeſtis. et quinte eſſentie. Subſtantia vero iſtius corruptibilis fuit quia cuꝫ de nouo nihil materiaꝫ habens creet. ſi celum eſt ſolidiſſimuꝫ. oportuit ſubſtantiam huiꝫ ſtelle ex his eſſe corruptibilibꝫ. Secundo differebat quo ad principiuꝫ efficiens. quia alie ſtelle a deo pꝫ verbum create ſunt. nulla cooperante creatura. ſed iſta pꝫ verbum atqꝫ angelico eſt eſt miniſterio adita. Terco differt in duratione quia cuꝫ alie a principio mundi ſunt adite et in eternum debeant pꝫmanere. iſta tamen chꝛiſtus inſans creauit ipſo naſcente que deſinit eſſe poſt quaꝫ magos pꝫduxit ad chꝛiſtum. hec magiſter dicat in hiſtoricis opinione quorꝫdam fuiſſe qꝫ iſta ſtella cecidit in puteum bethleem. et quedam ſante virgines ipſam viderint temꝫe paule et cuſtodij. quod nec credi quideꝫ nec recitari dignuꝫ eſt. Quarto differt ab aliis ſtellis in ſitu. eo qꝫ alie ſunt in celo. iſta vero erat in aere ſi longe a terra. Quinto differt in magnitudine. qꝫ ut dicit ptol. que libet ſtellarꝫ firmamenti viſibilis nobꝫ maior

est tota terra. sed ista non erat forte ultra quantitatem unius aut duorum cubitorum. Sexto differebat in motu et statu. quia cum alie continue moueant orbiculariter. motus tamen istius rectus erat et euntibus magis ibat. quiescentibus vero quiescebat. Septimo differebat in claritate. quia alie stelle habent claritatem a sole. et ipso lucente non lucent ista vero cum ex se lucida esset die noctumque splendebat. nec splendorem eius solis claritas obscurabat. Octavo differebat in motore. quia alie stelle non habent appropriatos motores. sed istam stellam dixerunt quidam fuisse spiritum sanctum apparentem in figura stelle christo nato. quemadmodum postea super eum apparuit in columbe specie. sed hoc vanum est. cum ex scriptura non habeat testimonium. nec ratio urgeat credere. et ideo dicendum est. quod motor eius fuit angelus. qui natiuitatem christi pastozibus nunciauerat. Nono differebat in significatione. quia alie signant tempus et annorum distinctionem. ut dicitur gene. 1. ista autem creatoris significabat natiuitatem. Decimo differebat in effectu. quia alie stelle habent efficaciam hic inferius ad transmutationem omnis rei materialis. ista autem nullum habebat effectum nisi ut dicit leo papa. quod nouitate splendoris sui facile in se tuentium oculos raperet. et in admiratione suspenderet. Undecimo differebat. quia cetera astra mundi creauit dominus in ministerium cunctis gentibus que sub celo sunt ut dicitur deutro. 4. hec autem stella in ministerium solius est addita creatoris. Unde aug. Celum inquit huic infanti vultu clarioris stelle arridet. Duodecimo differebat. quia cum quelibet stella appareat his qui sunt sub emisferio eius. ista tamen stella solis tribus magis legitur esse visa. Deinde ponit causam finalis istius aduentus: et vidimus: festinanter quia in tredecim diebus tamen venerunt quantum per mensem suffecisset venire. et hoc quidem vel diuino miraculo factum est. ut dicitur abacuch. 1. Suscitabo dicit dominus caldeos gentem felocem vel super dromedarios venerunt. qui sunt animalia velocissima. ita ut vna die centum miliaria et amplius currant. et dicuntur a dromos grece quod latine dicitur cursus aut velocitas. Isa. 6. Dicitur est ad hierusalem de hoc aduentu. Inundatio camelorum operiet te. dromedarij maria et effa: adorare: reuerenter. psal. venite adoremus et prostramus ante deum: eum: singulariter. Deutro. 6. Dominum deum tuum adorabis. et illi soli seruias. Querit quare isti magi ex visione stelle moti fuerint venire in iudeam. Et quatuor cause redduntur a sanctis. Primo dicit aug. quod angelus eis dixit ut prostrarent adorare in iudeam natum quem stella monstrabat. Secunda causa ut idem dicit est quia ipsi fuerunt successores balaam

Sermo

qui de ortu istius stelle predixerat. Num. 24. Christi p̄mepat̄i esse futuz sup omnes gentes. et ideo videntes p̄ter ordie in nature istam stellam fulgere. cognouerunt q̄ ipsa erat de qua predictū fuerat. fulgen. in sermone. Hec stella nunq̄ ante ap̄paruit. quia tunc eam puer iste creauit. et magis ad se venientibz p̄uicā demonstrauit. Tercia causam adducit criso. ex opinione aliquoz d̄centiū. q̄ quedam gens erat apud oceanū. in principio orientis. penes quos erat scriptura nomine seth. quod interpretat̄ resurrectio que continebat de stella apparitura. Gens igit̄ illa p̄ singulas generationes ascendebat montē nomine victorale. et orabant eū silentio tribz diebz expectantes. Si forte stella ista beatissima illis appareret. sed nato christo eis orantibz stella apparuit. et descendit sup montē h̄is in se quasi formaz pueri puuli gestant̄ in dextro. et in humeris aureā crucem. qui dixit eis vt quanto t̄ius in iudeā proficiscerent. Quarta causa est. quia noue stelle consueuerunt oriri in natiuitate magnoz regum. Isti igit̄ tanq̄ philosophi iudicauerunt mirabilem et singularem esse regem quem talis stella demonstrabat. vnde dicit leo papa. q̄ genti orientalis plage que expectandum siderum arte pollebat. noua claritas stelle illustrioris apparuit que intuentiuz animos ita admiratione sui splendoris impleuit. vt nequaquā crederet negligendū. q̄ tanto demonstrabat̄ in diu. signum accipiens nati pueri. qui sup omnē esset israel regnaturus. R. Querit̄ quare christus stelle ministerio suum ortuz voluit gentibz manifestare. Et tres assignant̄ cause huius. Prima q̄ gentiles venerant̄ celestia corpora. sapi. 3. Stiruz stellaz deos putauerunt. vnde etiā caldei stellam colūt pro deo. appellantes eam reginā celi. Jere. 44. Sacrificabant regine celi. Potuerunt igit̄ gentiles cognoscere stellam non esse deum dum nato famulant̄ infanti. et hoc modo diom. ariopagita venit in cognitionem dei. per inuoluntariam solis eclipsim in passione d̄ni. vt ipse dicit in epistola ad apolophanū. Secunda causa est. quia debuit eius natiuitas p̄ excellentiores reuelari creaturas. In spiritualibz aut̄ nihil est angelo excellentius. ita nec in corporalibz aliqui dignius stella. Et ideo per vtraq̄ christi natiuitas est laudata. psal. Laudate eum omnes stelle et lunē. Tercia causa est quia in christo est diuinitatis lunē vnde ipse dicit apoca. vltimo. Ego sum radix et genus dauid stella splendida et matutina. et ideo eius noua natiuitas non syderis debuit illustratione clarescere. x̄.

Secunda pars.

L